

GAZDASÁGI TÁRSASÁGI FORMÁK, MAGYARORSZÁGON – ELŐNYÖK ÉS HÁTRÁNYOK RENDSZERE

1. A VÁLLALKOZÁS ÉS TÁRSULÁS SZABADSÁGÁNAK ALAPELVE

A demokratikus civil társadalom alapjai az alapvető emberi jogok, és gazdasági rendje a gazdasági szabadságokon nyugszik: ez a piacgazdaság. A piacgazdaság – közgazdaságilag is elfogadott – alapvető ismérvei a magántulajdon, a szabad árucserre, a hatékony verseny és a csődmechanizmusok használata. Magyarországon a piacgazdaság viszonyai között a magán- és a köztulajdon egyenjogúsága és egyenlő védelme alapvető feltétel. Ezen alapvető feltétel nem a tulajdonformák közötti megkülönböztetést fejezi ki, hanem a minden tulajdonformára vonatkozó diszkrimináció-tilalmat jelenti. A gazdasági verseny szabadsága a piacgazdaság olyan másik feltétele (nem alapjog), amelynek megletétét és működését biztosítani kell. A piacgazdaság magában hordozza a gazdasági tevékenység szabadságát is: alapvető jog a gazdasági területen való szabad tevékenységgyakorlás joga.¹

Az Alkotmány elismeri és támogatja a vállalkozás jogát,² valamint deklarálja, hogy mindenkinek joga³ van gazdasági és társadalmi érdekeinek védelme céljából másokkal együtt szervezetet alakítani vagy ahhoz csatlakozni.⁴ A piacgazdaság feltételrendszerének egyik alappillére a vállalkozás jogának elismerése és támogatása. A vállalkozás joga nemcsak az üzletszerű gazdasági tevékenység végzésének eshetőségét foglalja magában, hanem a vállalkozóvá válás lehetőségét is biztosítja: az állam által kialakított közgazdasági feltételrendszerbe vállalkozásként való belépéssel. Alkotmányjogi követelmény az, hogy az állam ne akadályozza, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást. A vállalkozás joga alkotmányosan csak törvényben korlátozható közvetlenül és jelentősen: objektív (a jogosultnak nincs rá befolyása) és szubjektív (teljesítésük elvileg bárkinek megadatott) korlátok felállításával.⁵ Az egyesülési jog⁶ konkre-

tizálása a társulás szabadságának deklarálása: egyrészt társadalmi szervezetek, másrészt gazdasági szervezetek (köztük gazdasági társaságok) alapításának a lehetőségét tartalmazza ez az elv. A vállalkozás és társulás szabadsága nem abszolútizálható és nem korlátozhatatlan: jogszabály állíthat fel alanyi (ki milyen vállalkozást folytathat/társulást létesíthet), tárgyi (mire, milyen tevékenység végzésére irányulhat a vállalkozás/társulás) és módbeli (hogyan, milyen vállalkozási/társulási formában végezhető üzletszerű gazdasági tevékenység) korlátokat.

2. A VÁLLALKOZÁS ÉS TÁRSULÁS SZABADSÁGÁNAK TÁRSASÁGI JOGI KORLÁTAI

A vállalkozás és társulás szabadságának alapelve a társasági jogban kézzelfoghatóvá a társasági törvény rendelkezése⁷ folytán válik: gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására külföldi és belföldi természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok alapíthatnak, működő társaságba tagként beléphetnek, társasági részesedést szerezhetnek. Azonban a társasági jogban a vállalkozás és társulás szabadsága elvének vannak alanyi, tárgyi és módbeli korlátai; ezeket tekintjük át vázlatosan.

2.1 Az alanyi korlátok (nem bárki/bármilyen alapíthat gazdasági társaságot):

- gazdasági társaság alapításához legalább két jogalany szükséges, kivéve a korlátozott felelősségű társaságot és a részvénytársaságot, amelyek lehetnek egyszemélyesek is;⁸
- külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe gazdasági társaság alapítására, illetve azok működésében való részvételre nem jogosult;⁹
- külföldi vállalkozás kereskedelmi képviselője vállalkozási tevékenységet nem folytathat, mivel nem jogképes;¹⁰
- polgári jogi társaság, építőközösség és társasházközösség – vagyoni és tulajdoni viszonyaira tekintettel, valamint azért, mert nem rendelkezik jogalanyisággal – gazdasági társaságot nem alapíthat;¹¹
- előtársaság gazdasági társaságot nem alapíthat, abban tagként nem vehet részt: a cégalapítási feltételeknek csak a már bejegyzett teljes körű jogalanyisággal rendelkező gazdasági társaság felel meg;¹²
- természetes személy egyidejűleg csak egy gazdasági társaságnak lehet korlátlanul felelős tagja (felelősség-kumuláció tilalma);¹³

- kiskorú személy nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja;¹⁴
- egyéni vállalkozó, valamint korlátlan tagi felelősségű egyéni cég egyidejűleg nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja is (felelősségkumuláció tilalma);¹⁵
- közkereseti társaság és betéti társaság gazdasági társaságnak korlátlanul felelős tagja nem lehet (unokatilalom);¹⁶
- költségvetési szerv, önkormányzat, szövetkezet és sportági szakszövetség csak olyan gazdasági társaságban vehet részt, amelyben felelőssége nem haladja meg az általa szolgáltatott vagyoni hozzájárulás mértékét.¹⁷

2.2 A tárgyi korlátok (nem bármire alapítható gazdasági társaság):

- a TEÁOR 2008 (Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozásának Rendszere) mutatja meg, hogy a gazdasági társaságok milyen feltételekkel gyakorolhatják a nonprofit (nem jövedelemszerzésre irányuló), vagy az üzletszerű közös gazdasági (ellenérték fejében, nyereség- és vagyonszerzés céljából, rendszeresen végzett termelő/szolgáltató) tevékenységet;
- nem minden tevékenység végezhető gazdasági társasági formában (ún. tilos tevékenységek), így ügyvédi sem;¹⁸
- ha valamely gazdasági tevékenység gyakorlását jogszabály (ide nem értve az önkormányzati rendeletet) hatósági engedélyhez köti, akkor a gazdasági társaság csak az engedély birtokában kezdheti meg és végezheti e tevékenységet;¹⁹
- képesítéshez kötött tevékenységet gazdasági társaság csak akkor folytathat (feltéve, hogy jogszabály – ide nem értve az önkormányzati rendeletet – kivételt nem tesz), ha e tevékenységben személyesen közreműködő tagjai között, vagy e tevékenységben személyesen közreműködő munkavállalói között, illetve a társasággal kötött tartós polgári jogi szerződés alapján a társaság javára tevékenykedők között legalább egy olyan személy van, aki igazolt módon megfelel a jogszabálybeli képesítési követelményeknek;²⁰
- ezen kívül jogszabály valamely tevékenység folytatását formához,²¹ bejelentéshez, nyilvántartásba vételhez vagy egyéb feltételekhez kötheti.²²

2.3 A módbeli korlátok (nem bárhogyan létesíthető gazdasági társaság):

- a társasági törvény formakényszert ír elő: gazdasági társaság csak a Gt-ben szabályozott formában (kkt., bt., kft., rt.) alapítható;²³

- a társasági törvényben nem szereplő gazdasági társasági forma nem alakítható ki: például a csendestársaságot hatályos jogunkk nem ismeri, így az ilyen megállapodás semmis polgári jogi szerződésnek minősül;²⁴
- a társasági törvényben meghatározott gazdasági társasági formák nem vegyíthetők egymással, például nem alapítható betéti részvénytársaság;
- a Gt-beli gazdasági társasági formák más gazdálkodó szervezeti formákkal sem vegyíthetők, például nem alakítható szövetkezeti részvénytársaság. A módbeli korlátok kitágításaként a négy gazdasági társasági forma mellett a társasági törvény lehetővé teszi kooperációs társaság, az egyesülés létrehozását.²⁵ Külön törvények alapján lehetőség van szupranacionális gazdasági társaságok alapítására is Magyarországon, így létesíthető európai részvénytársaság (SE),²⁶ európai szövetkezet (SCE)²⁷ és európai gazdasági egyesülés (ege).²⁸

3. A GAZDASÁGI TÁRSASÁGI FORMÁK TÍPIZÁLÁSA

A társasági jogi alapelvek gazdasági társasági formákkal kapcsolatos érvényesülését tovább vizsgálva megállapítható, hogy

a) a társult jogalanyok egyenlőségének és egyenjogúságának alapelve (a gazdasági társaságok tagjai mellérendeltek és azonos jogok, kötelezettségek illetik őket) nem abszolút jellegű a jogi személyiségű gazdasági társaságoknál:

- a kft-nél egyes üzletrészek többszavazati jogot, vagy vétőjogot, vagy osztalékelsőbbségi jogot, vagy likvidációs elsőbbséghez való jogot biztosíthatnak,
- az rt-nél pedig az elsőbbségi részvényfajtákon belül osztalékelsőbbséget, likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbséget, szavazatelsőbbséget, vezető tisztségviselő és felügyelőbizottsági tag kijelölésére és visszahívására vonatkozó elsőbbséget biztosító részvényosztályok lehetnek, akár kumulatív (egyidejűleg több részvényosztályba tartozó előnyt megtestesítő) módon;²⁹

b) a tulajdoni elkülönülés alapelve (a gazdasági társaság alapításakor a rendelkezésre bocsátott vagyoni hozzájárulások összessége az új, önálló jogalany elkülönült vagyona lesz: a gazdasági társaság saját vagyona nem tagjai tulajdona – a hatályos magánjogi szabályozás jogalanyon nem engedélyezi a tulajdonjog fennállását és gyakorlását –, és a gazdasági társaság tagjainak tulajdona nem azonos a gazdasági társaság vagyonával)³⁰ szintén nem abszolút érvénye-

sülő elv: például a gazdasági társaság önálló vagyona nem különül el markánisan a tagok vagyonától mögöttes, korlátlan tagi felelősség esetén (lásd: kkt-tag, bt. beltág esetén).³¹

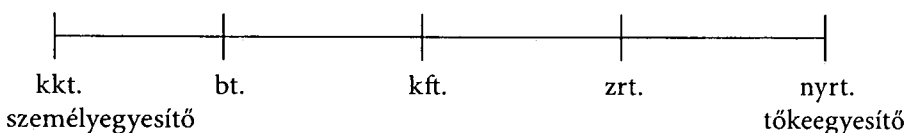
Ha *jogalanyiságuk alapján* közelítjük meg a gazdasági társaságokat, akkor jogi személyiségű (kft., rt.) és jogi személyiség nélküli (kkt., bt.) társasági formákat különböztethetünk meg. A cégvédelem elve alapján (saját cégneve alatt jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, így különösen tulajdont szerezhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető)³² valamennyi gazdasági társaság önálló jogalany és látszólag a jogi személyiség szerinti megkülönböztetésnek nincs szerepe. Azonban a kkt., bt.

- az elkülönült vagyon ismervét csak viszonylagosan hordozza magán;
- az önálló vagyoni felelősség kritériumának – a mögöttes, korlátlan és egyetemleges tagi/beltagi felelősség miatt – nem felel meg;
- állandó, kiépített szervezeti struktúrával sem bír, általában informálisan és formalizálatlanul működik;
- működése során nem függetlenedik az alapítóktól: a személyegyesülés jellegéből következően a társaság léte szempontjából alapvető kérdésekben való döntés valamennyi tag egyhangú határozatához kötött (például társasági szerződés módosítása, a tag társasági részesedésének átruházása);
- szabályai szerint a tagsági jogviszony megszüntetése kötelmi jogi eszközökkel is lehetséges (például rendes és rendkívüli felmondás);³³
- saját magában részesedést nem szerezhet, ellentétben a kft. által szerezhető saját üzletrésszel és az rt-nél a saját részvényvel.³⁴

A *taglétszám szempontjából* megkülönböztetünk egyszemélyes (egy jogalany létesítheti) és többszemélyes (legalább két jogalany kell az alapításhoz és a működtetéshez) gazdasági társaságokat: a Gt. csak kft. és rt. esetén engedi meg az egyszemélyességet.³⁵

A *tagi felelősség szerint* elkülöníthetünk olyan gazdasági társaságokat, ahol a tagok a gazdasági társaság tartozásaiért mögöttesen, korlátlanul és egyetemlegesen helytállni tartoznak: kkt. és a bt. beltagjai, és olyanokat, ahol a tagok nem tartoznak felelősséggel a gazdasági társaság kötelezettségeiért: kft., rt. és bt. kültagja; az utóbbi társaságoknál a tagok csak vagyoni hozzájárulás teljesítésére kötelesek (teljesítési kötelezettség) és nem felelnek a gazdasági társaság tartozásaiért, csak kivételesen.³⁶

A *tagi együttműködés alapján* beszélhetünk személyegyesítő és tőkeegyesítő társaságokról. A személyegyesítő társaságoknál a hangsúly a tagok közös tevékenységvégzésén, a bizalmon, a személyes kooperáción van, míg a tőkeegyesítőknél nincs közös tagi tevékenységgyakorlás, hanem a vagyonegyesítés az alapvető. Ennek megfelelően a személyegyesítő gazdasági társaságok kis létszámú és kevés tőkéjű társulások általában, a tőkeegyesítő gazdasági társaságok pedig nagy létszámú és nagy tőkéjű formációk; az alábbi ábra szemlélteti, hogy melyik gazdasági társaság milyen mértékben hordoz magában személy-, illetve tőkeegyesítő jegyeket:

A társaságok személyegyesülés jellegéből adódóan a tagok tagsági jogviszony alapján történő tevékenységvégzésére a kkt-ben, bt-ben személyes közreműködés jogcímen, kft-ben pedig mellékszolgáltatásként³⁷ kerülhet sor; a részvénytársaságnál ilyen lehetőség nincsen (csak polgári jogi, illetve munkajogviszony keretében).

A gazdasági társaságok kategorizálhatóak a *cégbejegyzési eljárás jellege alapján* is, eszerint egyszerűsített cégeljárás keretében – gyorsabban, könnyebben, sematikusabban, uniformizáltabban és szimplifikáltabban – szerződésmintával is létesíthető a kkt., bt., kft. és zrt., míg az nyrt. az általános cégbejegyzési eljárás szabályait alkalmazva hozható létre.³⁸

Az *alapításkori vagyon alapján* a gazdasági társaságok egy csoportja elvileg 10 Ft-tal (az alapításhoz szükséges két jogalany 5-5 Ft-ot – mert ez a legkisebb magyar pénzegység – bocsát a társaság rendelkezésére vagyoni hozzájárulásként) is létesíthető: a Gt. nem ír elő minimum induló tőkét a kkt. és a bt. esetén. A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok létesítése esetén a cégbíróság nem jogosult azt vizsgálni, hogy elégséges vagyonnal alapítják-e ezeket a társaságokat: a cégbíróság törvényességi felügyeleti jogköre nem terjed ki a társaságok gazdálkodásának és döntéseinek gazdasági – célszerűségi szempontból való felülvizsgálatára.³⁹ A gazdasági társaságok másik csoportjánál a társasági törvény minimum induló vagyont határoz meg: a kft-nél a tőrstőke összege

nem lehet kevesebb 500 000 Ft-nál,⁴⁰ az nyrt-nél az alaptőke nem lehet kevesebb 20 millió Ft-nál,⁴¹ a zrt-nél pedig 5 millió Ft-nál.⁴²

A jegyzett tőkét kitevő vagyoni hozzájárulások rendelkezésre bocsátásának időpontjában eltérést mutatnak az egyes gazdasági társaságok:

- kkt., bt., esetén a társasági törvény sem a pénzbeli vagyoni hozzájárulás, sem az apport tekintetében nem köt ki teljesítési időpontot, így a társasági szerződés e tárgyú rendelkezése lesz az irányadó;⁴³
- kft-nél a társaság bejegyzésére csak azután kerülhet sor, ha a cégbejegyzés iránti kérelem benyújtásáig minden egyes pénzbeli hozzájárulásnak legalább a felét a társaság javára befizették (a társaság cégbejegyzésétől számított 1 éven belül valamennyi pénzbeli hozzájárulást be kell fizetni),⁴⁴ az apportot pedig a társasági szerződésben szabályozott időben kell rendelkezésre bocsátani (legfeljebb a kft. cégbejegyzésétől számított 3 éven belül);⁴⁵
- egyszemélyes kft. létesítése esetén a pénzbeli hozzájárulások vonatkozásában a többszemélyes kft-re vonatkozó rendelkezések a mérvadóak azzal, hogy az alapító okirat előírhatja, hogy elegendő 100 000 Ft megfizetése, az apportot viszont az alapítás cégbírósághoz történő bejelentése előtt teljesíteni kell;⁴⁶
- a részvénytársaság cégbejegyzésére csak azután kerülhet sor, ha a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig az alapszabályban meghatározott részvény névértékének/kibocsátási értékének legalább 25 %-át a pénzbeli hozzájárulás teljesítését vállalók befizették (az rt. cégbejegyzésétől számított 1 éven belül a részvény teljes névértékét/kibocsátási értékét be kell fizetni);⁴⁷
- zrt-nél az alaptőke 25 %-át meghaladó apportot a cégbejegyzési eljárást megelőzően rendelkezésre kell bocsátani, azonban az alaptőke 25 %-át el nem érő apportarány esetén a teljesítési időre az alapszabály kikötése alkalmazandó (de legkésőbb az rt. bejegyzésétől számított 5. év végéig szolgáltatni kell az apportot);⁴⁸
- nyilvánosan működő részvénytársaságnál az alapítók (egyéb részvényjegyzők nem) bocsáthatnak rendelkezésre apportot, melyet teljes egészében teljesíteni kell a cégbejegyzés iránti kérelem benyújtásáig;⁴⁹
- egyszemélyes rt-nél a pénzbeli vagyoni hozzájárulásról a Gt. külön nem rendelkezik, így a többszemélyes rt. szabályai alkalmazandóak, azonban

az apportot a bejegyzési kérelem benyújtásáig maradéktalanul teljesíteni kell.⁵⁰

Ha a tag *társasági részesedésének forgalomképességét* vesszük górcső alá, akkor látható, hogy a részvényes részvénye szabadon átruházható.⁵¹ A kft-beli tagi üzletrész főszabály szerint forgalomképes, jogügylet tárgya lehet,⁵² azonban az üzletrész átruházása

- tagok közötti relációban korlátozott, ha a társasági szerződés adásvételi jogcímhez kötve elővásárlási jogot ír elő;⁵³
- korlátozott akkor is, ha a társasági szerződés a tagok közötti üzletrész forgalomképességét, az adásvétel kivételével, más jogcímekre (pl.: csere, öröklés, apportálás) kizárja;⁵⁴
- kívülálló harmadik személy viszonylatában eleve korlátozott az adásvétel révén történő tulajdoncsere (lásd a Gt-ben rögzített elővásárlási jogot és a gyakorlásra jogosultak sorrendjét);⁵⁵
- kívülálló harmadik személy szempontjából – a Gt. mellett – a társasági szerződés által is korlátozható: feltételekhez kötés, illetve átruházási jogcím szűkítése révén;⁵⁶
- a társasági szerződésben ki is zárható.⁵⁷ A kkt-ben és a bt-ben a tag társasági részesedése korlátozottan forgalomképes vagyoni értékű jog, mert az átruházás csak a társasági szerződés módosításával válik hatályossá, ehhez pedig valamennyi tag által hozott egyhangú döntés szükségeltetik.⁵⁸

A *tőke mértékének megváltoztatása* (felemelés, illetve leszállítás) kkt-nál és a bt-nél a társasági szerződés módosítása révén, a tagok egyhangú határozatával lehetséges.⁵⁹ Kft-nél a törzstőke felemeléséről – a létesítő okirat szigorúbb rendelkezése hiányában – a taggyűlés egyszerű szótöbbséggel dönt,⁶⁰ míg a törzstőke-leszállítás elhatározásához $\frac{3}{4}$ -es szótöbbséggel hozott döntésre van szükség;⁶¹ azonos szavazati arányok szükségeltetnek az rt-nél is az alaptőke felemeléséhez, illetve leszállításához.⁶²

A *tag hitelezője* a tag által a társaság tulajdonába adott dolgot, vagyoni értékű jogot biztosíték vagy kielégítés céljából nem veheti igénybe, azonban kkt. és bt. esetén a hitelező a tagot – a társaság vagy a tagsági jogviszony megszűnésekor – megillető vagyonhányadra végrehajtást vezethet (ha a tag társaságon kívüli vagyona nem szolgál elégséges fedezetül), a tagot megillető rendes felmondás jogát gyakorolhatja (azonban nem követelheti a tagnak járó vagyonhányad természetbeni kiadását).⁶³

A tagokat megillető szervezeti jog tekintetében megállapítható, hogy

- kkt-ban és bt-ben csak a tagok jogosultak az üzletvezetésre és a képviselőre;⁶⁴
- a kft. és az rt. esetén ez csak lehetőség, azonban míg az előbbinél gyakori a tagi üzletvitel és képviselő (a társasági szerződés rendelkezhet így),⁶⁵ addig a részvénytársaságnál nem jellemző.⁶⁶

A klasszikus tagsági jogokon (tanácskozás joga, kérdésfelvetés és indítványtétel joga, szavazati jog, összességében a döntéshozatalban való részvétel/közreműködés joga) kívül a részvényt – szemben a kkt-taggal, bt- taggal, kft-taggal – megilleti a felvilágosításhoz való jog (a közgyűlés napirendjére tűzött ügyre vonatkozóan az igazgatóság köteles a részvényes írásbeli kérelmére a szükséges információkat, a közgyűlés napja előtt legalább 8 nappal megadni),⁶⁷ a közgyűlés napirendjére vonatkozó kiegészítési jog, a napirendi pontokkal összefüggésben határozati javaslat-előterjesztési jog, a cégbíróságtól független szakértő kirendelésére irányuló kezdeményezési jog (a részvényes javára teljesített kifizetések jogszerűségének vizsgálata céljából);⁶⁸ nyrt-nél ezek a jogok a szavazatok legalább 1 %-ával rendelkező részvényes(eke)t már megilletik,⁶⁹ zrt-nél a szavazatok legalább 5 %-val kell rendelkezni ezen tagsági jogok gyakorlásához.

Amennyiben *a gazdasági társaságok szervezetét vizsgáljuk*, akkor megállapítható, hogy a kiépített szervezeti struktúra hiánya jellemzi a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokat, de ezeknél is elkülöníthetünk – a társasági szerződés tartalmának függvényében – legfőbb szervet (tagok gyűlését) és kijelölhetünk olyan személyeket, akik az ügyvezetést végzik.⁷⁰ A kft-ben már markánsan különbség tehető a legfőbb szerv (taggyűlés), az operatív szerv (ügyvezető) és a belső ellenőrző szerv (felügyelőbizottság; ez a szerv eshetőleges) között,⁷¹ ahogy a zrt-ben is (közgyűlés, igazgatóság, esetleg felügyelőbizottság).⁷² Az nyrt-nél a legfőbb szerv (közgyűlés) melletti igazgatóság és felügyelőbizottság vagy igazgatótanács működhet: azaz választható a dualista/kétszintű és a monista/egységes irányítási rendszer is. A dualista rendszerben koncentráltabb a részvényesi struktúra, valamint a feladat- és jogkörök megosztásával gyengébb az igazgató szerepe (erőteljesebbek a kisérszvényeseket és a hitelezőket védő szabályok); lásd: Németországban, Ausztriában és Hollandiában. A monista rendszer az ügyvezetést és az ellenőrzést egy szerven belül valósítja meg (ügyvezetést ellátó, további ellenőrzést végző független tagokkal) szétszórt rész-

vényesi struktúrával, előtérben a befektetési céllal (a vagyoni gyarapodás végett erős igazgatók irányítják a társaságot).⁷³

A *legfőbb szerv működése szempontjából* a személyegyesülési jellegből adódóan nehezkesebb a döntéshozatal a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságoknál: egyhangú határozatot követel meg a Gt. a társasági szerződés módosításához, a társaság átalakulásának eldöntéséhez, a társaság jogutód nélküli megszűnésének elhatározásához, a tag társasági részesedésének átruházásához, a nem-tag házastárs válás esetén történő taggá válásához, a tag örökösének/jogutódjának társaságba történő belépéséhez.⁷⁴ Kft-nél szűkül az egyhangúsághoz kötött határozatok tárgyköre: tagi kötelezettség növelése (például a társasági szerződésben szabályozott pótbefizetési kötelezettség legmagasabb összegének felemelése), új kötelezettség megállapítása (például a társaság működése során történő mellékszolgáltatás vállalása) és a tagok külön jogainak csorbítása (például a tagot megillető osztalékelsőbbbségi jog megvonása jelenik meg ekként),⁷⁵ rt-nél pedig a Gt. nem ír elő ilyen jellegű határozathozatalt (az alapszabály azonban rendelkezhet így).⁷⁶

Valamennyi gazdasági társaságnál lehetőség van közgyűlés összehívása nélküli határozathozatalra,⁷⁷ azonban csak a jogi személyiségű gazdasági társaságoknál lehet a Gt. felhatalmazása alapján a tagok/részvényesek személyes jelenléte nélküli legfőbb szervi ülést tartani elektronikus hírközlő berendezés igénybevételével (konferencia-tag/közgyűlés).⁷⁸

A gazdasági társaságok *törvényes működésének biztosítékai kapcsán* rögzíthető, hogy

- a tagkizárás jogintézménye nem alkalmazható a részvénytársaságok esetében;⁷⁹
- több kisebbségvédelmi eszköz áll egy részvényes rendelkezésére (a legfőbb szerv összehívásának, a könyvvizsgáló kijelölésének kezdeményezése és az önálló perindítási jogosultság mellett a közgyűlési napirend vonatkozásában és szakértő kirendelésével kapcsolatban);⁸⁰
- hitelezővédelmi szempontból csak a kft. és rt. működése során alkalmazható felelősségi tényállás a jogi személy elkülönült jogalanyiségával való visszaélés és jogutód nélküli megszűnésük után a felelősségátvitel jogintézménye (ez utóbbi a bt. kültagjára is kiterjeszthető).⁸¹

4. ÖSSZEĞZÉS

Az eddig vizsgált szempontok alapján – a társasági jogi alapelvektől elindulva a jogalanyiség, az alapítás, a tagi felelősség és jogok, a vagyoni és szervezeti kérdéseken keresztül a törvényes működés biztosítékáig eljutva – más és más minősül előnyösnek az egyik, és hátrányosnak a másik gazdasági társaságnál: az e társulásokban elérendő célok és artikulálandó érdekek mentén összetett és komplex mérlegelést igényel a gazdasági társasági forma kiválasztása, azonban egyedüli, üdvözítő, tökéletes választás nincs.

A gazdasági társaságok népszerűségét, a magyar gazdaságban betöltött szerepét, súlyát jól szemléltetik a statisztikai adatok: 2011.07. 1-jei állapot szerint 4 959 kkt., 164 328 bt., 332 537 kft. és 4 918 rt. működik Magyarországon.⁸² E számok azt is tükrözik, hogy a fentiekben kifejtett előnyöket és hátrányokat hogyan vették figyelembe és milyen döntésre jutottak a gazdasági társaságok alapítói.⁸³

JEGYZETEK

1 „A mi alkotmányunk” (Szerk.: Trócsányi László; Complex; Bp.; 2006.; Papp Tekla: 9. § kommentárja; 117-120. pp.)

2 Alk. 9. § (2) bek.

3 Alk. 70/C. § (1) bek.

4 Magyarország – még hatályba nem lépett – Alaptörvényének M) cikke kimoondja, hogy gazdaságunk „a vállalkozás szabadságán alapszik”, VIII. cikke pedig rögzíti, hogy „mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni” és/vagy azokhoz csatlakozni.

5 Auer Á.–Bakos K.–Buzási B.–Farkas Cs.–Nótári T.–Papp T. „Társasági jog” (szerk.: Papp T.; Lectum Kiadó; Szeged; 2011.; 27. p.)

6 Alk. 63. § (1) bek.

7 2006. évi IV. tv. (Gt.) 3. § (1) bek.

8 Gt. 3. § (2) bek.

9 EBH 2003. 887.; BH 2003. 420.

10 Ftv. 27. § (4) bek.

11 Gt. 3. § (1) bek.

12 Gt. 16. § (1) bek. f) pont; EBH 2003. 883.; BH 2003. 471.

13 Gt. 5. § (1) bek.

14 Gt. 5. § (2) bek.

15 2009. évi CXV. tv. (Etv.) 3. § (2) bek. d) pont, 27. § (4) bek.

16 Gt. 5. § (3) bek.

17 Ptk. 37. §; 1990. évi LXV. tv. 80. § (3) bek.; 2006. évi X. tv. 69. §; 2004. évi I. tv. 26. § (2) bek.

- 18 1998. évi XI. tv. 22. §, 67. § (1) bek., 84. § (1) bek.
 19 Gt. 6. § (2) bek.; LB Cgf. II. 33.312/1999/2.
 20 Gt. 6. § (3) bek.
 21 ÍH 2004. 137.; LB Cgf. VII. 30. 399/1999.
 22 Társasági jog i.m. 47. p.
 23 Gt. 2. § (1) és (2) bekezdései
 24 LB Pfv. VI. 23. 251/1996.; BH 1996. 16.; BH 2008. 20.
 25 Gt. III. Rész XI. Fejezet
 26 2004. évi XLV. tv.
 27 2006. évi LXIX. tv.
 28 2003. évi XLIX. tv.
 29 Társasági jog i.m. 32. p., 406. p., 455-457. pp.
 30 Társasági jog i.m. 33. p.; Fővárosi Bíróság 6. G. 40. 132/2002/3.
 31 Lásd Gt. 88. § (1) bek., 108. § (1) bek.
 32 Gt. 2. § (3) bek.
 33 *Papp Tekla* „A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok” (In: Ünnepi tanulmányok Balásházy Mária tiszteletére; szerk.: Bodzási B.; Budapesti Corvinus Egyetem Gazdasági Jogi Intézet; Bp.; 2010.; 274-275. pp., 280. p.)
 34 Gt. 135. §, 223-230. §§
 35 Társasági jog i.m. 48. p.
 36 Társasági jog i.m. 49. p.; *Papp T.* i.m. 279. p.
 37 A mellékszolgáltatás és a személyes közreműködés nem azonos, így például jogi személy is vállalhat a társasági szerződésben egyéb vagyoni értékű szolgáltatást, csak az ügyvezetési feladatok nem láthatóak el mellékszolgáltatásként etc.
 38 Társasági jog i.m. 49. p., 96-98. pp.
 39 Ctv. 74. § (4) bek.
 40 Gt. 207. § (1) bek.
 41 Társasági jog i.m. 49. p.
 42 Gt. 114. § (1) bek.
 43 Társasági jog i.m. 76. p., 83. p.
 44 Gt. 115. § (1), (2) bekezdések
 45 Gt. 116. § (1), (3) bekezdések
 46 Gt. 167. § (3) bek.
 47 Gt. 210. § (2), (3) bekezdések
 48 Gt. 210. § (1) bek. b) pont, (2) és (4) bekezdések
 49 Gt. 288. § (3) bek. e) pont, 289. § (1) bek., 295. § (3) bek.
 50 Gt. 284. § (1) bek.
 51 Gt. 177. §
 52 LB Gfv. X. 31.978/2000/5.
 53 Gt. 123. § (1) bek.
 54 Társasági jog i.m. 407-408. pp.
 55 Gt. 123. § (2) bek.; LB Cgf. VII. 33.039/1990/2.
 56 Társasági jog i.m. 411. p.
 57 Társasági jog i.m. 411. p.
 58 Társasági jog i.m. 379. p.
 59 Társasági jog i.m. 377. p.

- 60 Gt. 154. § (2) bek.
61 Társasági jog i.m. 423. p.
62 Gt. 231. § (1) bek. j) pont, 236. § (1) bek.; Társasági jog i.m. 474. p., 483. p.
63 Társasági jog i.m. 378. p.
64 Gt. 94. § (1) bek., 96. §, 108. § (3) bek.
65 Gt. 149. §
66 Papp T. i.m. 279. p.
67 Gt. 298. § (1) bek.
68 Gt. 300. § (1) bek., 222. § (2) bek.
69 Gt. 300. § (2) bek.
70 Gt. 19. § (1) bek., 21. § (2) bek., 92. § (1) bek.
71 Társasági jog i.m. 431-439. pp
72 Társasági jog i.m. 494-502. pp
73 Társasági jog i.m. 526. p.
74 Társasági jog i.m. 386. p.
75 Társasági jog i.m. 433. p.
76 Társasági jog i.m. 497. p.
77 Gt. 93. § (2) bek., 147. § (1) bek., 242. § (1) bek.
78 Gt. 145. § (1), (2), (3) bekezdések, 239. § (1) és (3) bekezdések
79 Gt. 47. § (2) bek.
80 Társasági jog i.m. 242-249. pp.
81 Társasági jog i.m. 250-251. pp., 356-358. pp.
82 „A magyarországi cégek összesített adatai” (Céghírnök; 2011/9.; 8-9. pp.)
83 Természetesen a számszerű adatok nem feltétlenül tükrözik az adott gazdasági társasági forma stratégiai jelentőségét (például Magyarország gazdasági életében rt. formában nem kevés kiemelkedő jelentőségű cég működik; lásd MOL, OTP etc.)